

شماره ثبت: ۶۸۶

بهمن‌ماه ۱۴۰۰

دوره یازدهم – سال دوم

شماره مسلسل: ۱۸۰۳۶

اظهارنظر کارشناسی درباره:

«طرح پذیرش بدون کنکور دانشجوی ایرانی

فارغ‌التحصیل مدارس خارجی و ایرانی خارج از کشور»

معاونت پژوهش‌های اجتماعی و فرهنگی

دفتر مطالعات فرهنگی و آموزش

شماره مسلسل: ۱۸۰۳۶

کد موضوعی: ۲۷۰

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: اظهارنظر کارشناسی درباره: «طرح پذیرش بدون کنکور دانشجوی ایرانی فارغ‌التحصیل مدارس خارجی و ایرانی خارج از کشور»

نام دفتر: فرهنگی و آموزش (گروه آموزش عالی، تحقیقات و فناوری)

تهیه و تدوین کنندگان: یوسف زراعت کیش، موسی بیات، احمد داوری

ناظران علمی: کمیل قیدرلو، صادق ستاری فرد

ویراستار تخصصی: —

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی: —

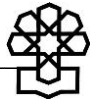

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۱/۵

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	متن طرح
۳	بررسی و ارزیابی طرح
۷	جمع‌بندی و پیشنهاد

اظهار نظر کارشناسی درباره:
«طرح پذیرش بدون کنکور دانشجوی ایرانی
فارغ التحصیل مدارس خارجی و ایرانی خارج از کشور»

چکیده

«طرح پذیرش بدون کنکور دانشجوی ایرانی فارغ التحصیل مدارس خارجی و ایرانی خارج از کشور» به شماره ثبت ۶۸۶ در تاریخ ۱۴۰۰/۰۴/۰۸ اعلام وصول شد و به امضای ۲۲ تن از نمایندگان مجلس رسیده است. این طرح در نظر دارد به دانشگاه‌ها اجازه دهد فارغ التحصیلان مدارس مذکور را که حداقل ۶ سال از دوران تحصیل پیش از دانشگاه (آموزش عمومی) خود را در مدارس غیرایرانی و یا مدارس ایرانی خارج از کشور گذرانده‌اند، با دریافت شهریه‌ای معادل شهریه دانشجویان خارجی پذیرش کنند. خاستگاه طرح، چنانکه از مقدمه توجیهی برمی‌آید، نه نشئت گرفته از یک نیاز و مطالبه مشخص، بلکه ناشی از تسری شیوه پذیرش دانشجوی خارجی به ایرانیانی است که حداقل ۶ سال از تحصیلات پیش از دانشگاه خود را در خارج کشور گذرانده‌اند. نتایج این گزارش نشان می‌دهد موضوع این طرح در اولویت قانونگذاری قرار ندارد و مغایر عدالت و قانون اساسی تشخیص داده شده است و در نهایت پیشنهاد رد این طرح داده می‌شود.

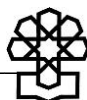
مقدمه

اعطای امتیاز و سهمیه در ادوار مختلف آزمون سراسری برای اقشار و گروه‌های مختلف به دلایل خاص همواره وجود داشته است. طرح حاضر که در نظر دارد امتیاز و سهمیه صد درصدی و مطلق برای داوطلبان ورود به دانشگاه‌های داخل که فارغ‌التحصیل مدارس خارج از کشور هستند، در نظر بگیرد، در نوع خود بی‌نظیر است. چون تاکنون برای هیچ قشری امتیاز مطلق ورود به دانشگاه بدون در نظر گرفتن رقابت موجود و جمعیت داوطلبان آن، ایجاد نشده است. از جمله مصوباتی که برای فارغ‌التحصیلان مدارس خارج از کشور امتیاز و سهمیه لحاظ نموده‌اند شامل موارد ذیل است:

۱. مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی با عنوان «اعطای امتیاز به دانش‌آموزان ایرانی کشورهای خلیج فارس در آزمون ورودی دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی مصوب جلسه مورخ ۱۳۶۶/۰۲/۲۴».

۲. بند «۳» مصوبه سی‌وپنجمین صورتجلسه کمیته مطالعه و برنامه‌ریزی آزمون سراسری مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۱ با موضوع اعطای سهمیه، منطقه (۳) برای داوطلبانی که دو سال آخر دبیرستان را در خارج از کشور گذرانده‌اند.

۳. ماده (۳۵) «قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت» با الحاق یک بند به‌عنوان بند «ج» به ماده (۲۵) قانون وصول برخی از درآمدهای دولت به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اجازه داده شده است برای تأمین بخشی از هزینه‌های خود، دانشجویان ایرانی را که در دانشگاه‌های سایر کشورها در رشته تحصیلی مورد تأیید وزارت علوم، تحقیقات و فناوری و وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مشغول به تحصیل هستند، را پذیرش نماید.

متن طرح

ماده واحد ۱- به دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی کشور اجازه داده می‌شود تا با دریافت شهریه‌ای معادل شهریه دانشجویان خارجی، نسبت به پذیرش بدون کنکور داوطلبان ایرانی فارغ‌التحصیل مدارس خارجی و مدارس ایرانی خارج از کشور، اقدام نمایند.

تبصره ۱- این قبیل داوطلبان ایرانی باید حداقل ۶ سال از دوران تحصیل زیر دیپلم خود را در مدارس غیرایرانی و یا مدارس ایرانی خارج از کشور گذرانده باشند.

تبصره ۲- داوطلبان فارغ‌التحصیل مدارس ایرانی مکلف به شرکت در کنکور هستند و با توجه به ظرفیت رشته‌محل‌های اعلام شده توسط دانشگاه‌ها، از نمره کنکور آنها صرفاً برای جایی در رشته‌محل‌های دانشگاهی استفاده می‌شود. برای جایی داوطلبان ایرانی فارغ‌التحصیل مدارس غیرایرانی خارج از کشور مثل دانشجویان خارجی برخوردار می‌شود.

بررسی و ارزیابی طرح

براساس متن طرح، افرادی که حداقل ۶ سال از سال‌های تحصیلی خود (دوره متوسطه اول و متوسطه دوم) را در مدارس خارج از کشور (مدارس ایرانی یا غیرایرانی) گذرانده‌اند، با پرداخت شهریه معادل شهریه دانشجویان خارجی در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی داخل کشور پذیرش می‌شوند و نمره آزمون سراسری آنها صرفاً به مثابه ابزاری برای جایی در رشته محل‌های دانشگاهی استفاده می‌شود.

در مقدمه توجیهی این طرح آمده است: «اگر اجازه جذب دانشجوی خارجی بدون

شرکت در کنکور و با دریافت شهریه ارزی داده شده است، چرا این امکان و این امتیاز به ایرانیان فارغ‌التحصیل مدارس کشورهای خارجی و مدارس ایرانی خارج از کشور داده نمی‌شود؟» ارائه‌دهندگان طرح تنها استدلال مسئولین ذی‌ربط در ارتباط با این پرسش را این‌گونه بازتاب می‌دهند که «اگر چنین امکانی فراهم شود، افراد ایرانی قابل توجهی تشویق به ادامه تحصیل در مدارس ایرانی خارج از کشور می‌شوند» و البته در رد این استدلال ۱۱ دلیل ارائه می‌دهند، که دلایل مذکور اساساً بر عدم تمایل فارغ‌التحصیلان مدارس خارج از کشور به دانشگاه‌های خارجی، دریافت شهریه ارزی، رونق بازار مدارس ایرانی خارج از کشور، فراهم بودن اشتغال دانش‌آموختگان مشمول طرح در خارج کشور و امکان انتقال دانشجویان ایرانی خارج از کشور متمرکز است.

دادن چنین امتیازی به فارغ‌التحصیلان مدارس خارج از کشور اعم از ایرانی و خارجی دارای ایرادات متعددی است که در ادامه آمده است:

۱. از آنجایی که همه افراد کشور امکان حضور و اقامت حداقل ۶ سال در خارج از کشور را ندارند، بلکه این فرصت برای کارگزاران سیاسی یا افرادی که از تمکن مالی بالایی برخوردار هستند فراهم است، اعطای امتیاز پذیرش در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی برای این دسته از داوطلبان از یکسو با عدالت اجتماعی ناسازگار است و از سوی دیگر زمینه‌ساز بازتولید نابرابری در جامعه خواهد شد. از همین رو این طرح مغایر با بند «۹» اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران با موضوع رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی تشخیص داده می‌شود.

۲. قیاس دانشجوی خارجی با دانش‌آموز ایرانی برای پذیرش در دانشگاه درست به نظر نمی‌رسد، هرچند که این دو از نظر پرداخت هزینه ارزی مشابه در نظر گرفته شوند. در واقع

منافع غیراقتصادی پذیرش دانشجوی خارجی، مشتمل بر شناساندن فرهنگ و تمدن ایران و گسترش زبان فارسی است، که می‌تواند دانشجوی خارجی را به سفیران انتقال فرهنگ و ادب ایران به خارج کشور تبدیل کند. حال آنکه این وجه از قضیه در مورد دانش‌آموزان ایرانی بازگشته به کشور موضوعیت پیدا نمی‌کند.

۳. باید به این نکته بسیار مهم توجه داشت که هم‌اکنون بیش از ۸۵ درصد پذیرش داوطلبان دانشگاه‌ها در کشور از طریق سوابق تحصیلی انجام می‌شود و آزمون سراسری عملاً برای رشته‌های پُرطرفدار مانند رشته‌های گروه پزشکی معنا پیدا می‌کند که البته تحصیل در این گروه از رشته‌ها در بسیاری از دانشگاه‌های خارجی بسیار گران است و شرایط سخت‌گیرانه‌ای برای پذیرش اعمال می‌کنند. با این توضیحات می‌توان گفت رشته‌های هدف ذی‌نفعان این طرح می‌تواند رشته‌های گروه پزشکی باشد که رقابت بسیار شدیدی برای قبولی در آنها وجود دارد. بنابراین، پذیرش خارج از رقابت مرسوم برای این دسته از رشته‌های پُرمتقاضی تضییع حقوق انبوه داوطلبان آزمون سراسری ورود به دانشگاه‌ها و مغایر بند «۹» اصل سوم قانون اساسی در خصوص رفع تبعیض نارواست.

۴. یکی از استدلال‌های اصلی طرح این است که مدارس ایرانی خارج از کشور از کیفیت مناسبی برخوردار نیستند. بنابراین با پذیرش فارغ‌التحصیلان آنها، این مدارس رونق یافته و کیفیت آنها ارتقا می‌یابد. برای عدم پذیرش این استدلال باید چهار نکته ذیل را مورد توجه قرار داد:

اول - سیاستگذار پیش‌تر با این فرض که مدارس ایرانی خارج از کشور از کیفیت مناسبی برخوردار نیستند همواره امتیاز ویژه‌ای را برای این قبیل داوطلبان در نظر گرفته است که پیش‌تر ذکر شد، مانند اعطای سهمیه منطقه (۳) به فارغ‌التحصیلان مدارس خارج از

کشور. بنابراین اعطای امتیاز جدید به این داوطلبان از توجیه لازم برخوردار نیست.

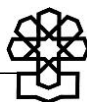
دوم - کیفیت آموزشی نامناسب تنها مختص مدارس ایرانی خارج از کشور نیست تا مبتنی بر آن، برای داوطلبان آنها امتیاز ویژه‌ای در پذیرش آموزش عالی قائل شد، بلکه بسیاری از مدارس داخلی نیز از وضعیت کیفی به مراتب نامناسب‌تری رنج می‌برند.

سوم - عوامل مؤثر بر کیفیت آموزشی عبارتند از: نیروی انسانی، فضا و تجهیزات و برنامه درسی، که به صورت منطقی باید از مسیر ارتقای این عوامل، امید به ارتقای کیفیت آموزشی این مدارس داشت.

چهارم - «کیفیت آموزشی پایین مدارس» را نمی‌توان فقط معطوف به مدارس غیرایرانی خارج از کشور دانست، زیرا بسیاری از این مدارس از کیفیت و امکانات به مراتب بهتری نسبت به مدارس داخل کشور برخوردار هستند. در نتیجه امتیاز پذیرش بدون کنکور برای فارغ‌التحصیلان این مدارس را می‌توان مصداق تبعیض ناروا دانست.

۵. یکی از استدلال‌های طرح این است که تحصیل افراد مشمول طرح در دانشگاه‌های داخل، سبب حضور مؤثرتر این افراد به‌عنوان نیروی متخصص در کشور خارجی خواهد شد، زیرا این افراد در آینده متقاضی اشتغال در کشور نیستند. چنین استدلالی در راستای رد این طرح از مقبولیت بالاتری برخوردار است، هرچند هیچ تضمینی برای عدم اشتغال این افراد در کشور وجود ندارد.

۶. استدلال دیگری که در مقدمه توجیهی طرح آمده این است که «وقتی هر داوطلب ایرانی می‌تواند با یکی دو سال اشتغال به تحصیل در دانشگاه‌های خارجی، به دانشگاه‌های داخلی منتقل و ادامه تحصیل دهد، چرا این امکان به ایرانیان فارغ‌التحصیل مدارس خارجی و مدارس ایرانی خارج از کشور داده نشود؟» باید گفت اجازه انتقال و پذیرش

دانشجویان ایرانی خارج از کشور به خصوص در رشته‌های گروه پزشکی محل اعتراض دانشجویان بوده و در عادلانه بودن این نوع از پذیرش دانشجو به خصوص در رشته‌های علوم پزشکی که محل رقابت شدید است، تردید وجود دارد. همچنین، این نوع پذیرش بی‌قید و شرط نیست و دارای محدودیت‌هایی از قبیل شرط معدل، شرط سقف واحدهای گذرانده شده و اینکه دانشگاه محل تحصیل داوطلب انتقال به داخل باید مورد تأیید یکی از وزارتین علوم، تحقیقات و فناوری و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی باشد. با این توضیحات استدلال فوق از وجاهت مطلوب برخوردار نیست.

جمع‌بندی و پیشنهاد

با توجه به اینکه امتیاز موضوع این طرح یعنی پذیرش بدون کنکور فارغ‌التحصیلان مدارس خارج از کشور (مدارس ایرانی و خارجی) مغایر با عدالت و اصل سوم قانون اساسی تشخیص داده شده است و از سوی دیگر پذیرش بدون آزمون در اکثر رشته‌های دانشگاهی محقق شده و آزمون سراسری (کنکور) تنها برای رشته‌های پُرمتقاضی مانند رشته‌های گروه پزشکی که اغلب محل حساسیت بالایی برای مردم هستند، ادامه پیدا کرده است. با توجه به اهمیت و حساسیت رشته‌های با آزمون، چنین طرحی از اولویت قانونگذاری برخوردار نیست و به نظر می‌رسد رافع چالش‌ها و نیازهای نظام آموزش کشور نیست. با توجه به استدلال‌های مذکور پیشنهاد رد کلیات این طرح داده می‌شود.

